

אין אדם נוגע במוכן לחבירו כמלא נימה!!!

« אם לכל שער ושער יש מעיין משלו, כל שכן לכל אדם ואדם... »

כתוב בפרשתינו אָדָם פִּי יְהִיָּה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ (ויקרא יג, ב), ואי' במדרש (תנחומא 1) בזה"ל: "זהו שאמר הכתוב מי פלג לשטף תעלה ודרך לחזיו קלות (איוב לח, כה). מעשה בכהן אחד שהיה רואה את הנגעים, מטה ידו, בקש לצאת לחוצה לארץ, קרא לאשתו אמר לה, בשביל שבני אדם רגילין לבא אצלי לראות את הנגעים, קשה עלי לצאת מעליהם, אלא בואי ואני מלמדך שתהא רואה את הנגעים, אם ראית שערך של אדם שיבש המעיין שלו, תהא יודעת שלקה, לפי שכל שער ושער, ברא לו הקדוש ברוך הוא מעין בפני עצמו שיהא שותה ממנו, יבש המעיין, יבש השער. אמרה לו אשתו, ומה אם כל שער ושער ברא לו הקדוש ברוך הוא מעין בפני עצמו שיהא שותה ממנו, אתה שאתה בן אדם, כמה שערות יש בך, ובניך מתפרנסין על ידך, לא כל שכן שיזמן לך הקדוש ברוך הוא פרנסה, לפיכך לא הניחה אותו לצאת חוצה לארץ". עכ"ל המדרש.

ובסוף פ"ק דבבא בתרא (דף טו.) אי', שתשובה זו השיב הקב"ה לאיוב כש"אמר לפניו רבונו של עולם שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלף לך בין איוב לאיוב", ואמר לו הקב"ה "הרבה נימין בראתי באדם וכל נימה ונימא בראתי לה גומא בפני עצמה שלא יהו שתים יונקות מגומא אחת, שאלמלי שתים יונקות מגומא אחת מחשיכות מאור עיניו של אדם, בין גומא לגומא לא נתחלף לי בין איוב לאיוב נתחלף לי", עכ"ל הגמ'.

עוד אי' בגמ' יומא (לח.) "מכאן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך יושביך ומשלך יתנו לך, ואין אדם נוגע במוכן לחבירו כמלא נימה", ופי' רש"י "לא ידאג האדם לומר פלוני יקפח פרנסתי, כי על כרחך 'בשמך יקראוך' לבא ולישב במקומך, 'ומשלך יתנו לך', כלומר לא משלהם יתנו לך מתנה, אלא מזונות הקצובים לך מן השמים, 'ואין מלכות נוגעת בחברתה', משהגיע זמן המלכות ליפול נופלת בלילה וכו' ושזמנה ביום נופלת ביום וכו'", ע"כ.

ובספר דעת שרגא מפרש מאמרי חז"ל אלו בזה"ל: "סידור עולם הבריאה היא יסוד של גבולות, בבריאה ישנם כוחות שונים ואף מנוגדים זה לזה, וקיום השילוב שביניהם נעוץ בגבולות, כאשר כל אחד שומר על גבולו, אם הגבולות קיימים יתכן המשך קיום השילוב, כמו אש ומים לא יתחברו זה לזה, אבל אם שופתים מים בקדירה על גבי האש הקדירה שומרת ומהוה גבול שבין האש והמים וזה יסוד השילוב ביניהם".

"כך היא הנהגת הקב"ה בכל הבריאה, שכל נימה יונקת מגומא שלה, ואם שתים היו יונקות מגומא אחת טשטוש הגבולות היה מביא חורבן בעקבותיו ומחשיכות מאור עיניו של אדם."

"וזה פשר ההנהגה ש'אין אדם נוגע במוכן לחבירו כמלא נימה', חז"ל דייקו להדגים זאת ב'נימה', לכל נברא יש את המעיין שלו בבריאה שממש יונק את כל הצריך לו, ויש גבול ברור בין נימא של כל אחד מהנבראים, ולא יתכן במציאות שאחד יקח את החלק המוכן לזולת כי לא יתכן בבריאה טשטוש הגבולות", עכ"ל.

« לא יחשוב שאחרים לוקחים ממנו, אלא כאילו הוא נמצא במדבר

אי' במדרש על הפסוק וַיִּדְבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֶהָל מוֹעֵד (במדבר א, א), למה במדבר סיני, מכאן שנו חכמים בג' דברים ניתנה התורה,

באש במים ובמדבר וכו', ובמדבר מנין וידבר ה' אל משה לאמר במדבר סיני וכו'". ויש להתבונן מה רצה נותן התורה ללמדנו בג' דברים אלו.

ופי' הגר"י ניימן זצ"ל (בספרו דרכי מוסר), על פי מה שכתב הכתב סופר על מדרש זה, שחז"ל באים להשמיענו שכל מי שרוצה להשיג את התורה צריך שיהיו בו תכונות של שלשה הדברים האלו, ומפרש הגר"י, שאדם צריך ללמוד מענין המדבר את שלימות הביטחון, דכשם שבמדבר אין לו לאדם שום חשבונות עם אנשים אחרים, ואין לו שום טענות על אנשים שמקפחים אותו כביכול או לוקחים ממנו את שלו, כך צריך האדם לחיות את כל החיים שלו גם כשהוא בקרב אנשים כאילו הוא היה במדבר, ולא יחשוב שיש כלל יכולת בידי בשר ודם לקפח אותו, דרך רצון של השי"ת הוא יקום, ואין אפשרות לשום נברא בעולם להוסיף ולהעניק לו מה שאינו מגיע לו ולא נגזר שיהא בידו, וכן אינם יכולים להחסיר ולקחת ממנו, כי הכל שקול ומדוד כחוט השערה.

והאדם צריך לעבוד על עצמו להתגבר על מה שעניו הבשריים רואים, שכאילו פלוני לוקח ממנו ואלמוני נותן לו, אלא צריך להגביר את ראייתו השכלית על ראייתו הגשמית, ולהאמין ולהכיר בכך, שכל פעולותיו והשתדלויותיו וכמה שהוא רק יעמול ויגע את עצמו, לא יוכל להוסיף מאומה ממה שנקצב לו משמים.

וכמו שמדגישו הבן איש חי (בן יהודע ימא לח.) במה שדייקו חז"ל להתבטא בלשון 'אין אדם נוגע במוכן לחבירו' ולא אמרו אין אדם נוטל או לוקח מחבירו, שאכן דברי חז"ל הם כפשוטם, שלא רק שאין האדם יכול לקחת מחבירו מאומה, אלא גם אינו יכול אפי' לנגוע במוכן לחבירו כמלוא נימא, ומביא מקרה שהיה במקום מסוים, שהיו רגילים בני האדם לנפוש שם בימי הקיץ, וכל אחד היה תוקע את אוהלו בקרקע ביתדות, וכך היה מנהגם כל שנה ושנה, והנה שנה אחת בא אדם אחד ותקע אהלו באותו מקום, רק במרחק של טפח אחד בלבד, ומצא צלחת מלאה אבנים טובות, וזהו שמכיון שלא היו מוכנים לאנשים אחרים הם לא יכלו אפי' לנגוע בזה.

ואדרבה, הבעלי מוסר אומרים, ומביאים משל מאותו הסוס שרוקע ברגליו כאשר הוא עומד על שפת הנהר לשנות מים, כיון שמתוך המים נשקפת לו דמותו, והוא חושב שזהו סוס אחר העומד כנגדו ומכלה את המים שהוא רוצה לשנות, ובוזה שהוא רוקע ברגליו ומנסה למנוע מהסוס האחר לשנות, הרי הוא מקלקל לעצמו שכן המים מתערבים עם החול והבוץ שבתחתית הנהר, ושוב אין המים ראויים לשתייה.

כך גם האדם, לפעמים הוא חושב שהוא יכול במעשיו 'לעזור' לעצמו ולמנוע מחבירו שלא יקפח את פרנסתו, ולכן הוא עושה השתדלויות ותחבולות שונות ומשונות, הכל כדי למנוע מחבירו את מה שהוא חושב שהוא לוקח ממנו, וכתוצאה מכך הוא באמת מקלקל ומזיק רק לעצמו, שהרי לחבירו אינו יכול להזיק כלל כי אין אדם נוגע במוכן לחבירו כמלא נימה, אולם לעצמו יכול גם יכול להזיק ולהפסיד, כי האדם במה שנוגע לעצמו יש לו בחירה, ובמעשיו הקלוקלים שלו, הוא יכול להפסיד ולגרוע נזק ועוני ח"ו לעצמו.

« למה הוצרך הברכות לבא במרמה... »

וכאשר מתבוננים בכל הפרשה של הברכות שלקח יעקב מעשיו

במרמה, רואים בעליל את ההיפך הגמור, איך שהכל נגזר משמים, ובאמת לא לקח יעקב מעשיו כלום, והכל היה מוכן ומזומן רק לו.

וכמו שמתבאר בארוכה בשיחותיו של הרה"ג ר' יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל (בספרו אור יחזקאל, אמונה ע' קטו), וז"ל: "וכאשר נתבונן מעט נראה דברים נפלאים, שהרי ביקש יצחק ליתן הברכות לעשיו, ולא הועיל לו מאומה, ובירך יצחק את יעקב, כי סבר יצחק שעשיו עומד לפניו ולא יעקב, והדבר תמוה והרי היאך יתכן שיצחק יטעה בכך, והלא בעת נתינת הברכות היו יעקב ועשיו בני ס"ג שנה, והיאך זה שאב חי יחד עם בניו ס"ג שנה ואינם מכירים, ויכול לטעות ולהחליף אחד בחבירו, והלא אף אדם גס ופשוט היה מבחין בזה, ועל אחת כמה וכמה יצחק אבינו, והרי אף ברמז דק יכולים להבחין בכך, כי חלוקים הם בקול ובמראה ובניגון ועוד, וביותר שיצחק אבינו ביקש לידע זאת ולהבחין ביניהם, וכדכתיב גִּשְׁה נָא וְאֶמְשֶׁךְ הָאֵתָה זֶה בְּנִי עֶשׂוֹ אִם לֹא (בראשית כז, כא), ואמר הקל קול יעקב והידיים ידי עשיו שם, כב), ומ"מ לא הכירו כי היו ידיו כידיו עשיו אחיו שעירות."

"ובאמת ראינו דאף יעקב אבינו חשש מזאת ואמר אולי יִמְשְׁנֵי אָבִי וְהִיִּיתִי בְּעֵינָיו כְּמִתְעַתֵּעַ וְהִבְאֵתִי עָלַי קָלְלָה וְלֹא בִרְכָה (שם, יב), ואין זאת אלא נס גלוי שרצה הקב"ה שלא יכיר יצחק בכך ויתן הברכות ליעקב, ובאמת מפורש זאת בתרגום אונקלוס שמפרש דהא שאמרה רבקה ליעקב עָלַי קָלְלָתְךָ בְּנִי (שם, יג) "עלי אתאמר בנבואה דלא ייתן לוטיא עלך", והיינו שללא הגילוי בנבואה שלא יחולו הקללות על יעקב לא היתה מטעתו בהלבשת בגדי העזים על ידו ועל צוואריו, כי בודאי שבדרך הטבע לא יכול מעשה זאת לגרום שיצחק לא יכירם."

"ומעתה צריך ביאור, לאחר שנגלה הדבר בנבואה לרבקה, מדוע הוצרך כלל לעשות שינוי זה ולהלבישו חלקת העזים, ובפרט שעצות אלו אין בכוחם לעזור כלל."

"אלא מבואר לנו יסוד גדול בדרכי העבודה, שלמרות הנס הוצרכו לעשות השתדלות ע"י סיבות, ואף שהסיבות אין בהם מאומה והכל נס, מ"מ אין לזה שייכות לפעולות האדם, ויסוד זה חייבים אני לדעת בכל מעשינו ופעולתינו שכולם רק סיבות כאלו שאין בכוחם לפעול מאומה, והכל נס וקצוב מראש מאת הקב"ה, וכל פעולתיו הם רק כי כך רצון הקב"ה."

ומוסיף ואומר: "וכתב החובות הלבבות (בשער הבטחון פ"ג) 'ולא יוסיף ולא יגרע על מה שגזר הבורא יתברך בכמותו ואיכותו. ועיי"ש במפרשים 'וזמנו ומקומו, אין מרבה על מה שגזר במיעוטו ולא מאחר על מה שגזר להקדימו ולא מקדים על מה שגזר לאחרו, ומה שיהיה מן הדברים הוא אשר נגזר וקדם בתחילת הידיעה, אלא

שלכל הגזירות הקודמות בידעת הבורא סיבות ולסיבות סיבות. ומי שאינו מבין עניני העולם יחשוב כי הסיבה המתחדשת מחייב שינוי הענינים וההתפכחותם וכו', כאשר נראה הגרגיר אחד מן החטה מצמיח שלש מאות שיבלים, ובכל שיבולת שלשים גרגרים, ויהיה הגרגיר האחד סיבה לעשרת אלפים, היעלם כי כח הגרגיר חלוש מעשות כמות זו, [עכ"ל החובות הלבבות]."

"והיינו, שהרי נראה בודאי שאין בכח הגרגיר לעשות כל זה, אלא ע"כ שרק הקב"ה עושה כל זאת, ורק כך רצונו יתברך שיזרע את הגרגיר באדמה, אך האדם חי לפי מראה עינו, וכיון שרואה שהוצרך לסיבות, אינו מסוגל להבין כי אין בכח הסיבות מאומה, וטועה וסובר כי הסיבות הם הפועלים ועושים הכל, וע"ש עוד בחובות הלבבות "אך כאשר נתבונן ונעמיק בזאת, נידע להבין כי אין הסיבות אלא רק דרך לקיים רצון השי"ת, עכ"ל המתוק ב'אור יחזקאל'."

« **הקב"ה יעשה נסים כדי שכל אחד יקבל מה שראוי לו**

ובא וראה, שכדי שיצא מכח אל הפועל ויקבל כל אחד המגיע והמוכן

לו, מסובב הקב"ה שייעשה גם דברים משונים, וכמו שכ' במדרש (במדבר"ר כה, ו) במעשה דפינחס וזמרי 'וְהִמָּה בְּכִים (במדבר כה, ו) והוא עומד כנגד ששים רבוא, וַיִּקַּח אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשׂוּ (שמות לב, כ), ורפו ידי. אלא בשביל פינחס שיבוא ויטל את הראוי לו."

והגאון ר' שמחה זיסל ברוידא זצ"ל (בספרו שם דרך) מבאר, דמכאן נלמד עד כמה מדוקדקת היא ההשגחה הפרטית, ולעולם לא נתבטל מה שמגיע לו לאדם, עד כדי כך, שכדי שיגיע אדם למקומו ויקבל את מה שמגיע לו, יעשה הקב"ה פלאות כדי שיקבל את שלו, וכדוגמת דבר מופלא הלזה, שרבן של ישראל שבכוחו העצום והרב כבר עמד כנגד ששים רבוא במעשה העגל, ואפילו כנגד שרפי מעלה התייצב איתן כשעלה לקבל את התורה, וכעת נעלמה ממני הלכה זו 'שכל הבוועל ארמית קנאין פוגעין בו' אך ורק כדי שתהיה אפשרות שפינחס יזכה ויטול את הראוי לו.

ונקודה זו ממש מודגשת גם בדברי הרמב"ן (דברים לא, ב) כשהוא מבאר את דברי חז"ל (סוטה יג) שבימים פטירתו של משה רבינו נסתתמו ממני מעיינות חכמה, וכ' הרמב"ן בזה"ל: "ורבותינו אמרו מלמד שנסתתמו ממנו מעיינות חכמה, והיה זה במעשה נס שלא ידאג לתת גדולה ליהושע בפניו."

ועי' עוד בדברי הרמב"ן (בראשית לו יג-טו) ד"ה וימצאהו איש וכו' וז"ל:

"ויריך הכתוב בזה להגיד כי סיבות רבות באו אליו שהיה ראוי לחזור לו וכו', ולהודיענו עוד כי הגזרה אמת והחריצות שקר, כי זמן לו הקב"ה מורה דרך שלא מדעתו להביאו בידם, ולזה נתכוונו רבותינו (ב"ר פד, ט) באמרם כי האישים האלה הם מלאכים, שלא על חנם היה כל הסיפור הזה להודיענו כי עצת ה' היא תקום" עכ"ל.

« **כמה שניסה פרעה למנוע היוולדות של מושיען של ישראל, לבסוף הוא עצמו גידל אותו...**

הדברים מתחברים היטב למועד המיוחד בו אנחנו עומדים כעת, ראש חודש ניסן ושבט החודש, החודש שבו יצאו בני ישראל ממצרים, וכמו שהיה שגור בפיו של הסבא מקלם, שאת יסודות האמונה יש לנו ללמוד בעיקר מסיפור יציאת מצרים, וגם מכל המאורעות שהתרחשו עת היו בני ישראל עדיין במצרים, ומשם אנו שואבים ורואים את נקודות אלו באמונה, שכל מה שנגזר מלמעלה, אין בידי אדם לשנותו ולמנוע.

ונדגיש נקודה אחת מני רבות. דאנו רואים מהתורה הק' ומדברי חז"ל איך שפרעה ניסה בכל כוחו למנוע את היוולדות ואת הגידול של מושיען של ישראל, בכך שציוה מקודם על המיילדות העבריות להמית כל בן זכר שעומד להיוולד, ואח"כ בגזירתו להשליך כל בן זכר

אולם כאשר עוקבים אחרי ההתרחשות, אנו רואים דבר מעניין מאד, שהקב"ה סיבב את כל הדברים באופן כזה, שלא רק שלא עלה בידו למנוע את היוולדות ואת גידולו של משה רבינו, אלא שדוקא בתו של פרעה היא זו שהצילה את משה רבינו מן היאור, ועל אף שידעה בבירור שהתינוק הוא מזרע ישראל כיון שלא רצה לינוק מנכרית רק מישראלית, עכ"ז הצליחה לשכנע את פרעה שישכים להשאיר אותו בחיים, ובלי משים הוא נתגדל דוקא בתוך ביתו של פרעה עצמו, והיה פרעה אוהבו מאד. וכמו שאי' במדרש (שמו"ר א, כו) בזה"ל: "ולפי שהיה יפה הכל מתאווים לראותו, מי שהיה רואהו לא היה מעביר עצמו מעליו. והיה פרעה מנסקו ומחבקו."

וכל זה בא ללמדנו שא"א להיפטר ולהתחמק מגזירת הבורא ית', ובכוחו של הקב"ה לבלבל את האדם כ"כ, עד שגם אם חושב שיכול לעשות ולמנוע דברים מסויימים, אז לא רק שלא יעזור לו שום השתדלויות, אלא יתכן שהוא עצמו יעשה בלי משים את ההיפך מרצונו, ויוציא מכח אל הפועל את מה שהוא רצה לברוח ממנו.

"... ויסוד זה חייבים
אני לדעת בכל
מעשינו ופעולתינו
שכולם רק סיבות
כאלו שאין בכוחם
לפעול מאומה, והכל
נס וקצוב מראש
מאת הקב"ה, וכל
פעולתיו הם רק כי
כך רצון הקב"ה..."

ליאור.